

SLOVENSKI POROČEVALEC

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENIJE Ljubljana, sredi, 15. februarja 1950. LETO XI, ŠT. 40 / POSAMEZNA ŠTEVILKA 2 DIN

Zadnje vesti O TRŽAŠKI STAVKI

Trst, 15. februarja (Od našega posebnega dopisnika)
Danes je drugi dan splošne stavke in petnajsti dan stavke industrijskih delavcev v Trstu. Stavka poteka v glavnem mirno in disciplinirano. Včeraj ni bilo nobenega večjega incidenta. Razen nekaj barov so vsi obrati zaprti.
Delavstvo, ki komentira stavko, kritična stavkovni odbor, zlasti način vodenja stavke in dejstvo, da je bila splošna stavka proglašena samo za 48 ur. Ta sklep stavkovnega odbora tolmačijo tako, da je vodstvo stavke pripravljeno po 48 urah splošne stavke kapitulirati, ne glede na to, kakšen bo njen izid. Delavstvo pa zahteva, da vodstvo stavke strogo poostri in da postavi svojim delodajalcem takšne zahteve, ki bodo položaj tržišnega proletariata dejansko izboljšale.
Sinoči ob pol sedmih so se na sedenju vojaške uprave začela pogajanja, ki so jih vodili predstavniki obeh sindikalnih organizacij Trsta in predstavniki industrijcev. Pred poslopjem so bili močni kordoni policije, ki niso nikogar pustili v poslopje. Pogajanja je predsedoval general Eddelman. Sindikalni predstavniki so zavrnil predlog industrijcev, ki so ponudili posojilo 5000 Lit, ki pa bi ga morali delavci vrniti.
Pet vagonov hrane, ki so jo zbrali delavci istrskega okrožja leži že od sobote na carinarnici v Trstu. Delavci istrskega okrožja na sestankih in zborovanjih protestirajo proti nesramnemu zadržanju stavkovnega odbora, ki je odbil njihovo ponudbo. Obsojajo njihovo obrekovanje gonjo, s katero skušajo prikazati zlasti delavcem, da pomoč, ki je bila zbrana v coni B ni bila

JUNAKI DELA — NAŠI KANDIDATI

Med prvimi junaki dela, ki jih naše ljudstvo pošilja v svojo skupščino, je Alija Sirotnović, ki je prizgal velik ogenj socialističnega tekmovanja. Ljudstvo mu je že mnogokrat izrazilo svoje priznanje in zdaj je bil predložen za kandidata Zveznega sveta v visokem okraju LR Bosne in Hercegovine.
Drugi v vsej državi in tudi izven nje znani junak dela iz rudnikov, Risto Mijatović, ki je vodil od zmage do zmage svojo brigado v rudniku v Kakmju, je kandidat za Svet narodov v LR Bosni in Hercegovini.
Na listi poslancev za Svet narodov LR Srbije je rudar Suljo Vreva iz rudnika v Trepči. Ko se je v pregovornih začela borba za visoko produktivnost dela, je Suljo Vreva začel s tako borbo tudi v rudnikih kovin. Prvo veliko zmago je dosegel v tej borbi že lani 1. septembra. Takratne svoje delovne uspehe je večkrat preselil in je postal tako naš najboljši rudar v rudnikih kovin.
V Subotici je kandidat večkratni udarnik Matija Cegledi, delavec subotičke železniške delavnice, ki je bil med prvimi udarniki že meseca maja 1946 in ki je pred nekaj tedni med prvimi izpolnil petletne planske naloge. V subotički železniški delavnici dela že od svojega 14. leta in ni nikdar mislil, da bo postal poslanski kandidat, kajti v nekdanji Jugoslaviji je bil v Subotici zadnji njegov kandidatski prednik najbogatejši veleposelnik Marko Jurčić.
Tudi v Sloveniji imamo med kandidati vzornike dela. Na prvem mestu sta osemkratni udarnik Anton Zagoršek, rudar iz Trbovelj, in jeseniški elektromonter Viktor Ropret.

Jugoslavija je podpisala štiri pogodbe za zaščito vojnih žrtv

Zečeva, 14. febr. (Tanjug). Poslanik FLRJ v Svici Milan Ristić je podpisal v Zenevi 10. februarja štiri konvencije o zaščiti vojnih žrtv.
Prva se nanaša na izboljšanje usode ranjenecov, bolnikov in brodolomcev pomorskih sil, druga na izboljšanje usode ranjenecov in bolnikov suhozemskih sil, tretja na ravnanje z ujetniki, četrta pa na zaščito civilnih oseb med vojno.
Doselej je podpisalo 61 držav prve tri, 60 držav pa četrto konvencijo.

»KAJ BI PREBIRALI DELO?«

V tovarni kleja v Ljubljani izdelujejo kostni in kožni klej, želatino, kostno in krmino moko — vrsto izdelkov za široko potrošnjo, za tekstilno industrijo in naše mlarne. Delo v tovarni je težko, a vendar je v njej večina delavcev zdržala že dolga leta. Minuli petek je sindikalna podružnica tega delovnega kolektiva pozvala svoje člane, naj s podjetjem sklenejo delovne pogodbe za čim daljšo dobo. Začeli so podpisovati delovne

pogodbe. V ponedeljek so podpisali prvi. Mnogi delavci so se zavezali ostati v tovarni vsaj nekaj let, nekateri — posebno starejši — pa bodo ostali v tovarni, dokler bodo lahko delali. To veliko in odgovorno obveznost so podpisali tudi trije nosilci medalje dela III. stopnje: Ivan Cof, eden izmed najstarejših delavcev, Franc Bizjak ter tesar Franc Tavčar. Ze prvi dan je podpisalo delovne pogodbe 30 delavcev in delavk.
Včeraj so prihajali spet novi člani delovnega kolektiva, da sklenejo svoje delovne pogodbe. Proti podjetju je prišel starejši možakar, polkvalificirani strugar Anton Cegar. Anton je danes že večkratni udarnik. Ko je podpisoval svojo pogodbo, je dejal, da si ne misli prebirati službe.
Prav z isto mislijo je sklenila svojo delovno pogodbo tudi mlada Hrvatka Zora Spindler. Čeprav je prišla v tovarno šele pred dvema mesecema,

Na sliki: Eden izmed najstarejših delavcev v tovarni kleja, odlikovanec s kolajno dela III. stopnje Ivan Cof, podpisuje skupaj s tovariši svojo delovno pogodbo.
bo zaenkrat ostala 3 leta. »Po treh letih« je dejala Zora, abom podpisala novo pogodbo.
Tudi večkratni udarnik Nikolaj Rupić bo ostal na svojem delovnem mestu, dokler bo mogel. Mnogo je vredna ta njegova obljuba, ki jo je podpisal skrbno in previdno. Nikolaj se je opravičeval med podpisovanjem: »Pišem, kot bi petelin hodil.« Nič zato! Toda udarnik Nikolaj Rupić bo držal svojo obljubo!
Drug za drugim so se vrstili s svojimi obveznostmi novi delavci in delavke. Do včeraj dopoldne so v tovarni kleja podpisali 63 delovnih pogojev. Prav gotovo so jih medtem sklenili še več. Prvim podpisovalcem delovnih pogojev bodo sledili prav vsi člani delovnega kolektiva. Stalnost delovne sile pa bo pripomogla v tovarni do novih, še boljših delovnih uspehov.

Sovjetska policija aretirala opernega solista Marjana Rusa

Dunaj, 14. febr. Po uradnem obvestilu avstrijske policije je bil član dunajske opere jugoslovanski državljani Marjan Rus včeraj zjutraj aretiran. Aretirala ga je sovjetska straža na demarkacijski črti, ko se je Rus vrnil s počitnic, ki jih je prebil v angleški coni.

Ameriški rudarji se nočejo vrniti na delo

Pittsburg, 14. febr. (Un. Pr.) Ameriški rudarji še nadalje stávkajo kljub včerajšnji zvezni sodišča in generalnega tajnika Zveze ameriških rudarjev Johna Lewisa, da se morajo v ponedeljek vrniti na delo. Noben večji udarnik v vzhodnih področjih ne obrne pa tudi v rudarskih središčih v Illinoisu in Indiani se rudarji niso vrnili na delo.
Znano je, da je odredilo ameriško zvezno sodišče na zahtevo predsednika Truman na temelju Taft-Hartleyevega zakona, da se morajo ameriški stavkajoči rudarji vrniti na delo za 10 dni.

Francoski konzul Robinot obsojen na 12 let

Seclin, 14. febr. Danes je bila razglašena razsoda v procesu proti bivšemu francoskemu konzulu Robinotu in sobotizencem, ki so bili obtoženi zaradi spijonaže in sabotaže. Kakor znano, so se zaradi aretacije konzula Robinota odnosi med Francijo in Poljsko zelo poslabšali. Robinov je bil obsojen na 12 let, francoski državljani Drouet na 10 let, Poljak Klinček na smrt, ostali obtoženci pa na 8 do 15 let ječe.

Mao Ce Tung v moskovski operi

Moskva, 14. febr. Mao Ce Tung je včeraj s svojim spremstvom prisotvoval v operi baletu »Ladodje jezerov«. V vladni loži so bili Molotov, Visinski, Mikojan, Vorosilov in sovjetski veleposlanik v Pekingu. V moskovskih diplomatskih krogih sklepajo, da je bila med Sovjetsko zvezo in Kitajsko sklenjena vrsta sporazumov in da so vse vesti o nesoglasju neosnovane.

Danes na drugi strani

PRVI DEL POLJUDNE RAZPRAVE »RELATIVNOSTNA TEORIJA«, KI JO JE NAPIŠAL ZA SLOVENSKEGA POROČEVALCA NAS AKADEMIK UNIV. PROF. DR. A. PETERLIN

Prva slovenska tovarna hiša v Naklem

Naša železniška uprava se je letos odločno lotila vprašanja stanovanj za železničarje. Pet tovarni za montažne hiše železničarjev bodo še letos zgradili v naši državi. Prva med njimi pa bo tovarna montažna hiša v Naklem, kjer bodo začeli izdelovati montažne dele že v aprilu.

Tovarno v Naklem bo treba zgraditi v najkrajšem času, da bo mogoče postaviti še letos čim več hiš. Železniško gradbeno podjetje št. 5 v Ljubljani je zato že med zimo izvršilo na gradbišču pri Naklem vse priprave. Tovarna bo stala sredi velike gramozne jame, nedaleč od proge proti Trzinu. S to progo je gradbišče že povezano po posebnem industrijskem tiru. V tej gramozni jami je pri roki najboljši gramoz za beton, ki ga je dovolj najmanj za 50 let. Na gradbišču je vse pripravljeno, da bodo že prihodnji teden lahko začeli graditi tovarniške objekte. Z buldožerjem so splanirali teren, postavili 9 barak za delavce, menzo in orodje, pripravili gradbeni material, položili potrebne ture ter zgradili veliko nakladalno in razkladalno rampo, ki bo pozneje služila tovarni za dovoz materiala in odvoz montažnih delov. Ker bo tovarna potrebovala precej vode, so sredi jame skopali in betonirali 20 m globok vodnjak. Vsa dela vodi kot šef gradbišča višji gradbeni tehnik Ivan Zagoršek.

Načrte za tovarno so izdelali v železniškem gradbenem podjetju št. 5, kjer imajo za to nalogo poseben odbor. Priprave so terjale mnogo študija, saj v naši državi še nimamo takih tovarni, marveč le provizorične delavnice.

V Naklem bodo zgradili 3 velike objekte in nekaj manjših. Od obeh največjih delavnic, ki bo vsaka dolga 100 m in široka 21 m, bo prva služila za izdelavo gradbenih elementov v železobetonu (soh, nosilcev, preklad), druga pa za izdelavo lahkih betonskih delov iz premogovnih ugasok (predvse za stene). Skladišče za montažne dele bo tako veliko, da bodo lahko vskladili proizvodnjo več mesecev, kajti dele v tovarni se tudi pozimi ne bo ustavilo.

Vsaka izmed obeh velikih delavnic bo imela na koncu bunker za gramoz in skladišče za cement. Po sredi delavnice bo speljan pogluben tir, tako da bodo izdelane montažne dele lahko naložili na vagončke in jih spravili v skladišče, odod pa po rampi na železniške vagonce. Majhna lokomotiva bo dovažala do bunkerjev ob koncu obeh delavnic gramoz, ki ga bodo nakopali v gramoznici, ter betonsko železo in cement, ki ga bodo pripeljali po železnici.

Gozdarsko avtopodjetje v Celju najboljšje v Sloveniji

Gozdarsko avtopodjetje v Celju je sprejelo v mesecu januarju 1950. od Glavne direkcije za lesno proizvodnjo prehodno zastavico kot najboljšje podjetje. S svojim poizrtvovalnim delom so se v tem podjetju predvsem izkazali tovariši: Zandar Ivan, Fijelič Franc, Pirš Karel, Muhič Konrad, Narak Ivan, Ojstršek Ivan, Stebe Ivan, Tekavec Rudi, Frajtag Metod, Albreht Ivan, Jančar Ivan in še mnogo drugih.

V obeh glavnih objektih se mora začeti delo že v aprilu. Zato bodo gradnja teh objektov skrajno pospešili. Delavnice bodo gradile izbrane zidarske brigade po Turščevem sistemu ob stalnem tekmovanju.
Se letos bodo v novi tovarni izdelali montažne dele za najmanj 32 mon-

Gradbišče v gramozni jami pri Naklem je že pripravljeno.

tažnih hiš za potrebe železničarjev v Sloveniji in na Hrvaškem. Lesene dele hiš (vrata, okna, strešne konstrukcije) bodo za enkrat izdelovali v železniških delavnicah v Ljubljani in Mariboru. Osvojlji so tip 8 stanovanjske enonadstropne montažne hiše po sistemu arhitekta Todiča iz Beograda.

Velenjski premog - odlično gnojilo

Konec preteklega meseca se je zbrala v Beogradu skupina učenjakov, da pretrse zanimivo, za naše kmetijstvo sila pomembno vprašanje novega gnojila — premoga! Zbranim učenjakom je poročal velenjski akademik univ. prof. dr. Vale Vouk o svojih dolgotrajnih raziskovanjih doslej malo znane gnojilne vrednosti premoga. Ze pred mnogimi leti je opazil vrtnarje, da mešajo zemljo s premogovim prahom. Ničče pa mu ni vedel razložiti, zakaj bi bilo to koristno. Tudi v strokovni literaturi ni našel nikakršnega pojasnila. Dr. Vale Vouk je začel zdaj sam raziskavati. Poskusil je najprej z lesnim ogljem, ta je pa popolnoma odpovedal. Nato pa je začel preizkušati domače premoge. Tu je dosegel imenitne uspehe, toda ne pri vseh premogih. Od premogov iz 25 različnih rudnikov so se obnesli samo trije, od teh treh pa spet najbolj — velenjski! S tem je bil učenjak postavljen pred izredno težko in odločilno vprašanje, namreč, zakaj ne delujejo vsi premogi enako (nekateri rastlinam celo škodujejo!) in v zvezi s tem, kaj je tisto v premogu, kar vpliva tako ugodno na rast rastline. O tem vprašanju je si dokončnega odgovora. Tudi udeleženci beograjske razprave so bili različnih mnenj. Eni so bili mnenja, da učinkujejo na rast neki mikroelementi, drugi mikrobe v premogu, sulfati itd. — prav vsi so se pa strinjali v enem sklepu, da je treba začeti takoj s podrobnim in temeljitim proučevanjem. Tu so bili že sprejeti konkretni sklepi.

Taka hiša ima 4 dvosobna in 4 enosobna stanovanja s kuhinjo, kopalnico, straniščem in predsobo. Stiri stanovanja imajo še balkon. Dvojne stene iz lahkega betona zagotavljajo enako toplotno izolacijo, kakor jo nudijo masivne stene iz zidakov. Tudi notranja oprema stanovanj bo taka, da bo za-

Gradbišče v gramozni jami pri Naklem je že pripravljeno.

dočeno vsem sodobnim zahtevam gradnje higienskih stanovanj. Če bodo na gradbišču v Naklem zgradili za delo, kakor so se potrudili pri pripravah in vreme ne bo nagajalo, bomo že polet postavili prve montažne stanovanjske hiše za železničarje.

Organizacije AFŽ se že posvečajo novim vzgojnim nalogam

Po sklepu zadnjega plenuma centralnega odbora AFŽ so prevzele organizacije AFŽ skrb za izvenškolsko vzgojo mladine, tako da bodo imele pod svojim vzgojnim vplivom otroke od 6. do 9. leta starosti. Tem svojim novim nalogam se organizacije AFŽ že posvečajo in je tako banjaluški oblastni odbor AFŽ sklenil ustanoviti posebno komisijo za pionirski naraščaj. Ustanovitve te komisije je tudi med nalogami predvolivnega tekmovanja, ki obsega ustanavljanje raznih prosvetnih tečajev in večjo skrb za mladino v zavetiščih in zadrugah. Banjaluški oblastni odbor AFŽ bo v vzajemnosti z drugimi množičnimi organizacijami tudi skrbel, da bodo tečajji za nepismene v najkrajšem času izpolnili svoje naloge.

Radijski šahovski dvoboj Jugoslavija : ZDA Američani so nam čestitali k zmagi

Naši šahisti vsaj v minulih dneh se bolj utrdili v svoji zmagi, ki ga uživajo v svetu. Zmaga nad ameriško reprezentanco pa tudi zasluži pozornost in priznanje, ki so ga dobili naši reprezentanti tako od svojih nasprotnikov iz Amerike kakor tudi od drugih, ki vedo ceniti ta pomembni uspeh jugoslovanskih šahistov. In teh je ogromno. Samo v Ljubljani velika dvorana Filharmonije ni mogla sprejeti vseh, ki bi radi spremljali potek dvoboja, ne glede na to, da so tisoči in tisoči doma poslušali dvoboju posvečene radijske oddaje. Potek partij pa je to veliko zanimanje tudi zaslužil. Mojštri so pokazali odlično igro, ki bo nedvomno obogatila šahovsko teorijo.

Tekoj po nadaljevanju II. kola je prišlo do sklenitve remija v partijah Byrne : Kostić in dr. Trifunović : Horowitz, ker so nasprotniki uvideli, da sta končni popolnoma izenačeni. Po dveh potezah nadaljevanje se je v 24. potezi Pinkus vdal Matanoviču. Velemojster Reshevsky je kmalu spoznal, da ne more izkoristiti slabosti Gligoričevega osamljenega kmeta v središču in je sprejel ponujen remi.

Na ostalih petih deskah so vodili ogorčene borbe in polagoma se je zmaga nagibala na našo stran. Nič naskok je na dve točki povisal inž. Vidmar, ki je končno točno dovedel do zmage. Medtem je ameriški mojster Denker po izvršni igri prisilil Rabarja k predaji in izvojeval za svoje barve edino zmago v II. kolu. Ivkov se je na zadnji deski zmanj trudil, da bi uveljavil materialno prednost proti Bisguierju in je končno pristal na delitev točke. Ostali dve partiji sta bili zaradi iztekanja igralnega časa ocenjeni. Dr. Vidmar je predlagal za Puca zmago proti Dakeu, za partijo Millić : Kevvitz pa neodločen izid. Predlog Amerike je bil za obe partiji remi, vendar dr. Vidmar ni bil sporazumen in se je analiza nadaljevala. V sedmih dneh mora biti partija razsojena.

Tekmovanje v veleslalomu za svetovno prvenstvo

Včeraj je bilo v Aspenu v Ameriki tekmovalje v veleslalomu za svetovno prvenstvo. Proga je bila dolga 2500 m s 480 m višinske razlike in 33 vrati. Nastopilo je 63 tekmovalcev, med njimi tudi Tine Mulej in Matevž Lukanc. Tekmovalci so se zvrstili takole: Zeno Colo (Italija), Ferdinand Grosjean, James Coultter, Henry Orellier (vsi Francija), Georges Schneider (Avstrija) in Carlo Gartner (Italija). O planšanu Muleja in Lukanca še ni točnih poročil.

V ZDA so snežni viharji zahtevali že 47 smrtnih žrtv

Chicago, 14. febr. (Un. Pr.) Na področju srednjega vzhoda v ZDA besne novi snežni viharji. V državi Nebraski je v zadnji noči zapadlo 50 cm snega. Nevarnost je, da bi mrzli val, ki je zajel državi Indiano in Kentucky ter dolino Missisipija, uničil zgodnje posevke.
Tornado je besnel včeraj v državi Texas, Louisiana in Arkansas skoraj ves dan. Stevilo smrtnih nesreč se je znatno povečalo. V celoti je zgubilo življenje 47 ljudi, hudo ranjenih pa je bilo nad 200. Gmotno škodo cenijo na več kot 360.000 dolarjev.

10 in pol : 8 in pol (1)

Reshevsky 1/2	Gligorič 1/2
Pirc 1/2	Fine 1/2
Horowitz 1/2	Trifunović 1/2
Rabar 1/2	Denker 1/2
Ulwestad 0	Vidmar 1
Puc 1/2	Dake 1/2
Kevvitz 1/2	Millić 1/2
Kostić 1/2	Byrne 1/2
Pinkus 0	Matanović 1
Ivkov 0	Bisguier 1/2

10 in pol : 8 in pol (1)

Reshevsky 1/2	Gligorič 1/2
Pirc 1/2	Fine 1/2
Horowitz 1/2	Trifunović 1/2
Rabar 1/2	Denker 1/2
Ulwestad 0	Vidmar 1
Puc 1/2	Dake 1/2
Kevvitz 1/2	Millić 1/2
Kostić 1/2	Byrne 1/2
Pinkus 0	Matanović 1
Ivkov 0	Bisguier 1/2

10 in pol : 8 in pol (1)

Reshevsky 1/2	Gligorič 1/2
Pirc 1/2	Fine 1/2
Horowitz 1/2	Trifunović 1/2
Rabar 1/2	Denker 1/2
Ulwestad 0	Vidmar 1
Puc 1/2	Dake 1/2
Kevvitz 1/2	Millić 1/2
Kostić 1/2	Byrne 1/2
Pinkus 0	Matanović 1
Ivkov 0	Bisguier 1/2

VREMENSKA NAPOVED

Za obdobje 16. februarja:
Zboljšanje do pretežno lepega vremena. Temp. ponoči do -5°C, dan do 16°C.

V čigavem interesu?

Ljubljana, 15. febr. Izključitev Zveze sindikatov Jugoslavije iz Svetovne sindikalne federacije je najmojše geslo poglavarjev gibanja proti borbenemu delavskemu razredu Jugoslavije. Na kongresu Vidaličevih Enotnih sindikatov, ki je bil 4. in 5. februarja v Trstu, je bila namreč po nalogu Informbirojskih gospodarjev v navzočnosti uradnega predstavnika Svetovne sindikalne federacije Jourdaina sprejeta resolucija, ki poziva Svetovno sindikalno federacijo, naj v interesu jugoslovanske delavske in delavske jugoslovanske cone Svobodnega tržaškega ozemlja ter v interesu mednarodnega sindikalnega gibanja izključi one sindikate, ki so podrejeni sedanjim jugoslovanskim vladam. Ta nesramni predlog je postavilo Informbirojsko vodstvo Vidaličevih Enotnih sindikatov ravno v času velike stavke industrijskih delavcev v Trstu, samo da bi čim bolj kompromitiralo jugoslovansko delavstvo.

Očitno in dosledno stališče, ki so ga zavzeli jugoslovanski sindikati proti vsem poskusom razdiranja enotnosti in slabljenja sil Svetovne sindikalne federacije, kakor tudi proti vsiljevanju neenakopravnih odnosov in podrejanju nacionalnih sindikalnih gibanj velikoruskim interesom, je silno razkazilo Informbirojske poglavarje, ki so navajeni na brezpogojno in slepo pokorščino svojih hlapcev. V strahu, da bi razkrinkali protirevolucionarno in umazano ravnanje, so Informbirojski mogotci zato onemogočili predstavnikom našega delavskega, da bi prisostvovali ustanovnim konferencam mednarodnih strokovnih zvez Svetovne sindikalne federacije, ki so bile v raznih Informbirojskih deželah. Pri teh akcijah so jih podpirali tudi nekateri uradni funkcionarji Svetovne sindikalne federacije. Udeležba uradnih predstavnikov Svetovne sindikalne federacije v gibanju proti jugoslovanskim sindikatom pač jasno dokazuje, da je Informbirojskim revizionistom bolj za pretrgovitev Svetovne sindikalne federacije v njihovo orodje, kakor pa za krepitev enotnosti mednarodnega delavskega gibanja in borbe delavskega razreda. Kot je že vrsto mednarodnih demokratičnih organizacij pretvorili v navadno orodje za izvajanje protirevolucionarne politike sedanjih mogotcev v Moskvi, tako zahteva Informbiro, da postane tudi ta največja in najmočnejša mednarodna organizacija delavskega razreda samo poslušna agentura negeometrične politike sedanjih sovjetskih voditeljev.

Jugoslovanski sindikati so bili v borbi za izgradnjo socializma v lastni deželi, kakor tudi na mednarodnem tlorišču v okviru Svetovne sindikalne federacije vedno v prvih vrstah. Kadarkoli je šlo za krepitev razrednega sindikalnega gibanja in sil socializma na svetu, jugoslovanski delavski voditelji spadajo med soustanovitelje Svetovne sindikalne federacije. Jugoslovanski sindikati so že ponovno opozorili svetovno demokratsko javnost in vodstvo Svetovne sindikalne federacije na razdiralno dejavnost Informbirojske agenture in mednarodnem delavskem gibanju ter na škodljive posledice tega ravnanja za mednarodno sindikalno gibanje. Pravilno in revolucionarno stališče naših sindikatov je deležno zaslužene priznanja od vseh poštenih in ispravnih ljudi na svetu. Pravilna borba našega delavskega razreda si vedno bolj utira pot po vsem svetu, kajti resnično demokratični ljudje uvidovajo, da postaja Informbirojska politika nekaterih funkcionarjev Svetovne sindikalne federacije nevarna za vse mednarodno delavsko gibanje in da ogroža tudi že sam obstoj Svetovne sindikalne federacije.

Vprašanje izključitve Zveze sindikatov Jugoslavije iz Svetovne sindikalne federacije, ki je sedaj odprto postavljeno, bo nedvomno še znostrojeno v središču mednarodnega delavskega gibanja, ne bo pa niti omajalo, še manj pa sprememlo čiste razredne in internacionalistične zavesti jugoslovanskega delavskega razreda.

Prav tako ne dvomimo, da bodo delovni ljudje v jugoslovanski coni Svobodnega tržaškega ozemlja vztrajali na dosedanjih političnih in takojšnjih pomoči jugoslovanske cone stavkovnim delavcem v Trstu, — ki jo vidalčevci odklanjajo — je nov dokaz o doslednem stališču tega delavskega razreda.

STAVKOVNO VOĐSTVO MOJEDUJE za posredovanje pri okupacijskih oblasteh

Ob stavki v Trstu

Trst, 14. febr. (Od našega dopisnika) Opolnomočeni so se začela splošna stavka v Trstu. Zjutraj so v mestu ostale zaprte vse trgovine in gostinski obrati. Odrpne so bile pekarne do 10. zjutraj, vse lekarne pa ves dan. Od stavke so izvzete samo ustanove za dobavo elektrike, vode in plina. Delujejo tudi razne šolske in občinske menze, pogrebni zavodi, varnostna služba, ambulante, osebe telefonске centrale in nekatere manjše ustanove. Zelezničarji bodo stavkali jutri ob 10. do 12. ure dopoldne.

Vojaška uprava je izdala proglas, da je pripravljena posredovati v sporu med delodajalci in sindikalnimi organizacijami. Na podlagi tega poziva je stavkovni odbor prošil Zavezniško vojaško upravo za posredovanje. Le-ta je sklicala sinoči ob 23 uri sestanek predstavnikov delavcev in industrijcev. Ker se niso sporazumeli, so sklicali, da se bodo danes ob 15. uri zopet sestali. Ob 11. dopoldne sta dva velika spreveda stavkajočih delavcev šla po glavnih mestnih ulicah pred palačo CRDA (Združenje jadranskih ladjedelnic). Palačo je policija zastražila.

V današnjem glasilu Delavske zbornice je izšlo poročilo št. 14 in 15 stavkovnih vodstev s komentarji. Iz teh komentarjev se lahko sklepa, da je medzno vprašanje, zaradi katerega so delavci šli v borbo, drugorazrednega pomena, kar se potrjuje trditve, da sta vodstvi Delavske zbornice in kominformskih Enotnih sindikatov zasledovali s to stavko popolnoma špekulativne cilje, ni jima pa šlo za izboljšanje življenjskih pogojev delavskega razreda. Stavkovno vodstvo se dalje iztrdatovno vztraja na stališču, da je treba povisati meze za 60 lir dnevno, kar je zelo smešno spriče dražnje v Trstu. V kolikor je stavka zavzela ostrejšo obliko, je to zasluga zavodnega delavskega, ki je prisililo voditelje sindikatov, da se vsaj navidez zavzemajo za delavske koristi.

Saboterji v vrstah KP Čehoslovaške

Praga, 14. febr. (Tanjug) Med pripadniki ilegalnih terorističnih skupin, ki jih je aretirala čehoslovaška policija, so tudi člani Komunistične partije Čehoslovaške, piše časopis Centralnega komiteja KP Čehoslovaške »Funkcionar«.

Časopis poudarja, da so taki ljudje leta živeli v partijskih organizacijah, se svobodno gibali pred očmi partijskih funkcionarjev in celo šli skozi nedavno čistko v Partiji. V partijskih organizacijah se neprestano opaža pomanjkanje čuječnosti nad razrednim sovražnikom.

»Funkcionar« navaja primer Jožeta Konopika, ki je bil sprejet v KP Čehoslovaške in imenovan za voditelja planskega oddelka potrskoške zadruga »Voeles« v Mostu. V Partijo so ga sprejeli na temelju osebne izjave, da je star komunist, ki je okupacijo preživel v Sovjetski zvezi, ter dveh

potrdil v rusini, iz katerih se vidi, da je bil v sovjetskem ujetniškem taborišču. Časopis poudarja, da je bil Konopik že pred vojno hitlerjevski agent, med vojno pa se je boril vse do leta 1944, ko je bil ujet, kot nemški vojak na vzhodni fronti. V zadruhu »Voeles«, ki preskrbuje pet rudarskih okrajov na severu Čehoslovaške, je Konopik spravljal skupno saboterjeve in tujih agentov ter z njihovo pomočjo odstranil vsakogar, ki bi mogel razkriti njegovo saboterstvo. Konopikova skupina je zagrešila številne pomevne in tatvine, škodo pa je nadomeščala s povišanjem cen proizvodov ali pa slabšanjem njihove kakovosti.

»Funkcionar« končuje, da so za ta primer in številne podobne primere odgovorne partijske organizacije, ki dovoljujejo zaradi premahnje budnosti, da stopajo v Partijo saboterji in ljudje z mračno preteklostjo.

Britanija ne odklanja možnosti mirovne pogodbe z Japonsko brez ZSSR

London, 14. febr. (Un. Pr.) Britanski uradni predstavniki, ki skrbijo za odnose med članicami Britanske skupnosti narodov, so izjavili, da Britanija ne odklanja možnosti sklenitve mirovne pogodbe z Japonsko brez sodelovanja ZSSR. Agencija United Press komentira to izjavo in poudarja, da so se pokazala na nedavni konferenci zunanjih ministrov Britanske skupno-

sti narodov v Colombu nekatera nasprotja v zvezi z mirovno pogodbo z Japonsko, zlasti kar zadeva nekatere gospodarske določbe, ki bi bile sprejete v pogodbo. Indija in Pakistan sta se namreč izjavila za podpisiranje japonske trgovine in njeno razširitev v Aziji, Avstralija in Nova Zelandija pa sta nastopili proti temu.

Konferenca ameriških diplomatov v Bangkoku o potiki do držav Daljnega vzhoda

Bangkok, 13. febr. (Tanjug) Danes se je začela v Bangkoku konferenca ameriških diplomatov v državah Daljnega vzhoda. Konferenca se udeležujejo med drugim pomočnik ameriškega zunanjega ministra Butterworth skupno s splošnim veleposlanikom Philipom Jessupom, ki je na svojem potovanju

po Daljnem vzhodu obiskal 10 držav. Na konferenci bodo razpravljali o ameriški politiki do držav Daljnega vzhoda, zlasti pa do narodnosvobodnih gibanj v teh državah. Poročajo, da imajo ameriški diplomati o tej stvari različna mišljenja. Del ameriških diplomatov zavzema odkrito negativno stališče do teh gibanj, drugi pa mislijo, da bi bilo bolje, če bi zavzeli zmernejše stališče.

Načrt konvencije o svobodi obveščanja

New York, 13. febr. (AFP) Ekonomsko-socialni svet je sklenil predložiti odboru za človečanske pravice načrt konvencije o svobodi obveščanja. V skladu s sklepom Generalne skupščine OZN bo sprejel odbor v deklaracijo o človečanskih pravicah odredbe, ki bodo zajemale svobodo obveščanja. Svet je zavrnil francosko-indijski predlog, naj bi Generalna skupščina sprejela konvencijo na svojem septembrskem zasedanju.

Posebni odbor strokovnjakov, ki ga je ustanovil Ekonomsko-socialni svet zaradi proučitve suženjskega problema, se je večeraj konstituiral in sestavi dnevni red. Odbor strokovnjakov bo na svojih zasedanjih razpravljal o svetovnih s katerimi bi Združeni narodi lahko odpravili suženjstvo na svetu.

Sestanek nove evropske unije za radiodifuzijo

London, 13. febr. (AFP) Večeraj je bil v Londonu prvi sestanek novostanovljene evropske unije za radiodifuzijo. Na sestanku so podpisali statut nove organizacije. Od 21 predstavnikov, ki so se udeležili razgovorov, so predstavniki 20 držav podpisali statut. Samo finski delegat je podpisal odklonil. Za predsednika unije so izvolili direktorja londonskega radia za tuje oddaje, za podpredsednika pa belgijskega predstavnika Fleischmanna in švicarskega predstavnika Konusa.

Sovjetska zveza prepčila teleprinterko zvezo Beograd — Dunaj

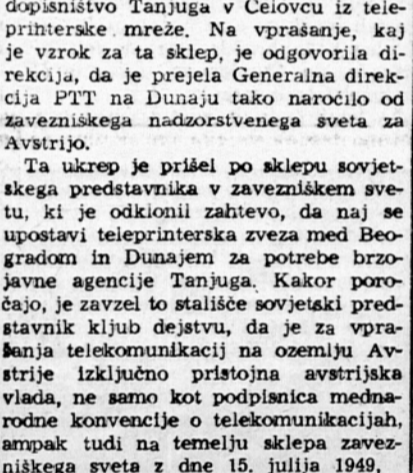
Dunaj, 14. febr. (Tanjug) Direkcija pošte, brzojava in telefona v Ceiovcu je dostavila danes dopisniku Tanjuga obvestilo, da je primorana izključiti dopisništvo Tanjuga v Ceiovcu iz teleprinterke mreže. Na vprašanje, kaj je vzrok za ta sklep, je odgovorila direkcija, da je prejela Generalna direkcija PTT na Dunaju tako naročilo od zavezniškega nadzorstvenega sveta za Avstrijo.

Ta ukrep je prišel po sklepu sovjetskega predstavnika v zavezniškem svetu, ki je odklonil zahtevo, da naj se upostavi teleprinterka zveza med Beogradom in Dunajem za potrebe brzojavne agencije Tanjuga. Kakor poročajo, je zavzel to stališče sovjetski predstavnik kljub dejstvu, da je za vprašanja telekomunikacij na ozemlju Avstrije izključno pristojna avstrijska vlada, ne samo kot podpisnica mednarodne konvencije o telekomunikacijah, ampak tudi na temelju sklepa zavezniškega sveta z dne 15. julija 1949.

Diplomatski stiki Anglije in Indije z LR Kitajsko

Peking, 13. febr. (Ag. Nova Kit.) Danes sta dospela v Peking Hutchison in Sen, začasna odpravnik poslov Velike Britanije in Indije. Razgovarjala se bosta s kitajsko ljudsko vlado o uvedbi diplomatskih stikov.

Bankok, glavno mesto Sijama

Bankok, glavno mesto Sijama

Kaj je ugotovila sindikalna podružnica Tovarne metalnih konstrukcij v Mariboru

Sindikalna podružnica Tovarne metalnih konstrukcij v Mariboru je na svojem letnem obnem zboru ugotovila velike uspehe dela in tudi marsikaj, kar bo treba cimprej odpraviti.

Delovni kolektiv je kljub pomanjkanju delovne sile dosegel velike uspehe, pri čimer imajo največ zaslug brigade, ki tekmujejo, ter racionalizatorji in novatorji, ki so lani prihranili podjetju 1.535.758 din. Najboljše brigade zadnjega leta so bile Milnarčičeva, Ložinškova, Matkova, Anderluhova, Iložičeva, Audova in Pilčeva.

Na obsem zboru so mladinske brigade na čast volitev prevzele nove važne naloge. Tako hoče dvakratna jurišna Matkova brigada izpolniti svoj letni plan do 1. julija, dvakratna jurišna Pilčeva do 15. avgusta, petletni plan pa do 15. januarja 1951, dvakratna jurišna Milnarčičeva, ki dela pri sestavljanju konstrukcij, pa zagotavlja, da bo svoj letni plan izpolnila do 1. novembra. To je zagotovila tudi dvakratna jurišna Audova brigada, enkratna uradna in jurišna Forstnarčičeva brigada pa hoče izpolniti svoj letni plan do 15. avgusta.

So pa v podjetju tudi senčne strani. Zaposlenih je 340 žena, čeprav je delo po večini težko, a sindikalna podruž-

nica ni sklicala lani niti enega sestanka, da bi se z njimi pomenila o njihovem delu in težavah. V tovarni ni ne jama ne doma igre in dela in se vedno izgovarjajo, da ni delovnih moči za zgraditev in ureditev potrebnih prostorov. Kljub temu pa so žene pripevale velik delež k uspehom v tovarni. Dve sta bili odlikovani s kotlajno dela, 42 pa jih je bilo nagrajenih.

V zadnjem letu je bilo v tovarni nad 60 lahkih in tudi nekaj težjih nesreč. Ena izmed treh težjih se je zgodila zaradi nezavarnostnega stroja, vse ostale pa zaradi prenapolnjevanja prostorov in predvsem zaradi nepoznavnosti delavcev. Delavska inspekcija je predlagala 42 varnostnih naprav, ki so jih tovarniški ključavničarji do maleda že naredili.

Za delo na tovarniški ekonomiji so člani kolektiva dali lani 38.000 prostovoljnih delovnih ur, nima pa od tega dela nobene koristi. Sadija niso obhili, na ekonomiji pa ga je gnilo na kope. Tudi obratna menza dobiva premalo z ekonomije, zato hrana se ni zadostna in tudi ni dobro in okusno pripravljena.

Fizikalni aktiv je precej močan, vendar pa še zajema premalo članov delovnega kolektiva.

NAVODILA REPUBLIŠKE VOLIVNE KOMISIJE za predlaganje kandidatur list

1. Vse okrajne volivne komisije morajo imeti stalno dežurno službo vsak dan in tudi ob nedeljah od 7. do 19. ure.
2. Sporazumno z ministrstvom za pravosodje LRS je odredena dežurna služba okrajnih sodišč za čas, dokler traja overavljanje dokumentov, potrebnih za predlaganje kandidaturo oziroma kandidatnih list. Tudi ta dežurna služba je vsak dan od 7. do 19. ure.
3. Overavljanje podpisov naj predlagatelj izvršijo ali na okrajnih sodiških ali na ljudskih odborih. Podpis kandidata ali namerstnika, da sprejmeta kandidaturu, pa po zakonu sme overiti samo okrajno sodišče.
4. Okrajne volivne komisije morajo v potrdilu predloga točno naznačiti, od koga in kdaj so ga sprejele. Kot predlagatelj se štejejo prvi trije podpisniki, ki stanujejo v kraju sedeža volivne komisije (26. in 31. člen zakona o volitvah ljudskih predstavnikov). Ob prevzemu mora okrajna volivna komisija takoj vzeti točne nastave predlagateljev (prvih treh podpisnikov) zaradi dostave potrditve kandidature. Ta potrditve se izročijo vsem trem predlagateljem. Če pa to ne bi bilo mogoče, a je bila izročitev poskušena za vse tri, velja, če je potrditve sprejel še eden izmed njih.
5. Eventuelne poprave je treba izvršiti tako, da se vrne v popravno samski del predloga, ki ima formalne nedostatke. V kolikor pa je to mogoče popraviti po predlagatelju v komisiji sami, naj se poprava izvrši tam.

6. Ponovno poudarjamo, da morajo biti predlogi kandidatur in kandidatnih list ter vse priloge predložene v dveh izvodih, od katerih ostane en izvod na okrajni volivni komisiji, en izvod potrjene kandidature s prilogo pa mora biti takoj predložen republiški volivni komisiji. Oba izvoda morata imeti originalne podpise, prav tako tudi vse priloge. Če podpisni listi niso pobrani za oba izvoda, je treba enemu izvodov priložiti prepis, ki ga overi okrajno sodišče. Vsi predlogi za kandidaturu v Zvezni svet morajo biti predloženi okrajnim volivnim komisijam do vključno 19. febr. 1950. Ponovno poudarjamo, da morajo vsi predlogi imeti:

- a) pristanek kandidata in njegovega namerstnika, da sprejmeta kandidaturu;
 - b) potrdilo, da sta kandidat in njegov namerstnik vpisana v volivni imenik;
 - c) najmanj 100 podpisov volivcev kot podpisnikov predloga iz najmanj polovice krajev oziroma mest v območju volivnega okraja, za katerega se postavlja kandidatura;
 - č) potrdilo pristojne komisije za volivne imenike, da so podpisniki vpisani v volivni imenik.
- Kako mora biti sestavljen predlog za kandidaturu, je bilo objavljeno v »Slovenskem poročevalcu« dne 10. februarja 1950, v »Ljudski pravica« pa 11. februarja 1950.

V dveh, treh vrstah

Pariz, 14. febr. Mednarodni fond Združenih narodov za pomoč otrokom je organiziral v Parizu tehnično konferenco o lefenuju tuberkuloznih obolenj s streptocicimom. Med medicinskimi strokovnjaki iz številnih držav, ki se udeležujejo konferenci, so tudi jugoslovanski predstavniki prof. dr. Todorović, dr. Neubauer in dr. Borčić.

Tirana, 14. febr. Tretji kongres pravoslavne cerkve Albanije je končal svoje delo. Na kongresu so sprejeli statut in določili bodoče naloge. Sprejeta je bila resolucija, v kateri se zahteva, naj se albanska pravoslavna cerkev v ZDA priključi svoji matici v Albaniji.

Moskva, 14. febr. Vojaški senat vrhovnega sodišča ZSSR je zavrnil prošnje japonskih vojnih zločincev, ki so bili obsojeni v Habarovsku. Kakor je znano, je obsojilo vojaško sodišče v Habarovsku 12 japonskih oficirjev in vojakov na kazni 2 do 25 let zopora zaradi pripravljanja bakteriološke vojne in polžukov s sovjetskimi ter kitajskimi vojnimi ujetniki.

Heisinki, 14. febr. Nocoj je pred finskim parlamentom eksplozirala bomba. Človeških žrtev ni bilo. Policija je takoj uvedla preiskavo.

Republiška volivna komisija LRS

Predvolivno tekmovanje v Istri

Tekmovanje v počastitev volitev v Ljudsko skupščino se je razširilo na vse organizacije Ljudske fronte, tovarne, ustanove in kmečke obdelovalne zadruge Mladina direkcije severnojadranskih pristanišč bo prispevala v predvolivnem tekmovanju 10.000 prostovoljnih delovnih ur, 7000 pri nakladanju in razkladanju ladij, preostalo pa pri drugih delovnih akcijah. Delavci ladjedelnic »3. mays«, ki so napovedali tekmovanje ladjedelnicam v Vico Krestulovič v Splitu, »Uljanika« v Plju in »Remontnemu zavodu« v Tivtu, so sprejeli načrt za tekmovanje na prostornostnih objektih ki se grade v ladjedelnicah. Vse delavce v ladjedelnicah, ki opravljajo tudi strokovna dela, zagotavljajo, da bodo v počastitev volitev in 8. marca — dneva žena — izpolnili svoje naloge za prvo letošnje četrtletje. To je tudi namen drugih kolektivov.

Relativnostna teorija

Einsteinova relativnostna teorija ima od svojega postanka leta 1907 pa vse do danes nekaj skrivnostnega na sebi, nekaj, kar naj bi bilo nezdravljivo v zdravim razumu, kar sega skoraj naravnost v mistiko. Temu čudnemu slovu je kriv v nemali meri avtor same na drugi strani pa nepregledna množica pisnov, ki so v tej teoriji zveljavili neomejene možnosti za svoje fantazije, ki je ni kritilo nikako ne potrebno znanje fizike. Prav zadnji tedni nam prinašajo napovedi nekkih novih dopolnil k relativnostni teoriji, ki jih ponovno Einstein objavlja v

Albert Einstein.

Akademik A. PETERLIN

katerih se je — kar je dovolj čudno — resno znanstveno stvar — na dolgo in široko razpisal dnevni tisk, ki je sel gotovo z vsemi štirimi branili običeli še tako kratko, toda strogo nanstveno razpravo iz matematike i fizike. Zato mogoče ni odveč, da na kratko ogledamo, za kaj pri vzri gre in kje so meje med resnostjo in med fantazijo.

V mehaniki poznamo razna gibanja. Najbolj preprosto je premočno enakomerno gibanje, na pr. gibanje vlaka po ravni progi, ko pretče vsako minuto enako pot, na pr. en kilometer. To sedimo v takem vlakcu, se vožnje tomaj zavedamo, tem manj, čim lepša je proga, čim boljši je vagon. Če bi nas prav nič ne treslo, bi morali vsi pogledati skozi okno, da bi videli, da se peljemo in v katero smer se peljemo. Če nam pade dinar iz roke, nam pade na tla prav tako, kot smo menjeli tega v sobi. Prav tako vstajemo s sedeža, kot če bi vlak stal. Prav noben naš občutek ni drugačen kot pri mirujočem vlakcu. Sele pri ustavljanju in pri odhajanju s postaje, ko se giblje vlak vedno hitreje, se stvari popolnoma spremenijo: vrže nas na sedež, slabo postavljeni priljaga nam pade s police, pri nenadnem ustavljanju ob irku dveh vlakov se nam utegne primeriti če vse kaj hujšega. Toda med enakomerno vožnjo ni

nobenih težav te vrste, tam pridemo celo do sklepa, da z nobenim sredstvom ne moremo dognati, ali se vozimo, v katero smer se vozimo ali sploh stojimo, ako ne smemo pogledati skozi okno. V vagonu samem tega ne moremo odločiti.

Poskuse take vrste srečamo na vseh koncih in krajih. Pri svojem delu v sobi smo trdno prepričani, da soba miruje, in smo pripravljeno tudi dokazati, če treba. In vendar vemo, da se soba zaradi vrtenja zemlje giblje s hitrostjo 300 metrov na sekundo. Tega prav nič ne čutimo, tega v sobi ne moremo dognati. Dalje se vsa zemlja giblje po tiru okoli sonca s hitrostjo 30 kilometrov na sekundo, s soncem vred pa v smeri proti ozvezdju Herkula. Verjetno se giblje tudi vsa Rimska cesta, h kateri spada naše sonce, z veliko hitrostjo po vsejmirju. Vse te hitrosti so relativne, to se pravi, smisel imajo samo, če pomeno, glede na kaj se posamezni predmet giblje. Stoj, na katerem sedim, miruje v moji sobi — to je v sistemu sobe — miruje tudi na zemlji, toda se giblje, če primerjamo njegovo lego z lego sonca in zvezd. Glede na te se njegova lega spreminja. Ker je pa to gibanje skoraj premočno in enakomerno, ga s samimi poskusi v sobi ne moremo ugotoviti, pa če si vzamemo še tako zamotan poskus iz mehanike ali toplote. Z nobenim takim poskusom ne moremo lčiti mirujočega telesa od telesa, ki se giblje premočno in enakomerno.

To spoznanje ima pa silno daljnosežne posledice. Denimo, da bi obstajala na vsem svetu samo naša zemlja brez sonca, planetov in vseh zvezd. Cisto prazno bi bilo naše nebo. Potem ne bi imeli nobenega sredstva, s katerim bi mogli ugotoviti, ali zemlja miruje ali se giblje skozi prazni prostor. Če je pa to tako, potem seveda tudi nima smisla govoriti o tem gibanju v praznem prostoru: gibanje — mislim tu premočno in enakomerno gibanje — v praznem prostoru ne pomeni prav ničesar. Tako absolutno gibanje nima nikakega smisla v mehaniki. Nikakor si ga ne moremo res predstavljati. Edino, kar poznamo in kar tudi kaj pomeni, je relativno gibanje, to je gibanje glede na predmete v okolici. Sedaj je seveda samo stvar pametnega dogovora, da se odločimo, kdo se giblje in kdo miruje: vlak se giblje za nas, ki stojimo na zemlji, ki jo jemljemo za mirujočo v vsem normalnem življenju. Če nas pa posebej zanimajo le razmere v vlakcu, smemo za ta poseben primer privzeti, da vlak miruje in se pač zemlja giblje proti vlakcu.

Zakoni, ki vladajo v elektriki in v optiki, ki je poseben del elektrike, so pa precej drugačni kot zakoni mehanike. Takoj se nam vsili vprašanje, ali ne bi bilo mogoče rešiti vprašanja absolutnega gibanja z električnimi oziroma optičnimi poskusi. Do takega sklepa je morala voditi fizika predvsem predstava setraz, ki naj bi bil nosilec vseh elektromagnetnih pojavov. Ker se svetloba širi po etru nekako tako kot zvok skozi zrak, bi se moralo dati s poskusi o razširjanju svetlobe ugotoviti gibanje zemlje proti mirujočemu etru, to je pa prav zgoraj omenjeno absolutno gibanje. Zaradi velike hitrosti, s katero se širi svetloba — 300.000 km/sek v primeri z le 30 km/sek, s kakršno hitrostjo se giblje zemlja po svojem tiru okoli sonca — so seveda efekti, ki jih moremo pričakovati, izredno majhni. Po etrski predstavi potrebujemo na pr. svetlobo za, da pretče neko pot v obeh smereh, če za pol stotilijoninke daljši čas, če kaže pot v smer gibanja zemlje, v primeri s potjo, pravokotno na to smer. Vendar se dajo s posebno izbranimi poskusi take razlike natančno meriti. Take poskuse je napravil že l. 1891 ameriški fizik Michelson in pri tem ugotovil, da ni nobenega vpliva gibanja zemlje okoli sonca na razširjanje svetlobe. Poskus so še večkrat ponovili z vedno bolj rafiniranimi sredstvi z vedno istim uspehom, oziroma neuspehom: absolutnega gibanja zemlje proti mirujočemu etru ni mogoče ugotoviti z optičnimi poskusi. Od tod sledi najprej, da eter kot nosilec elektromagnetnih pojavov nima nobenega fizikalnega smisla in je zato iz današnje fizike popolnoma izginil, ohranil se je tu pa 'am kot okrajšano ime za prostor, v katerem se odigravajo elektromagnetni pojavi. Dalje je brez vsakega fizi-

kalnega smisla govorjenje o absolutnem premočnem in enakomernem gibanju: vsa fizika in ne samo mehanika mora sedaj le še relativno gibanje, to je gibanje glede na okolico.

Natančna analiza Michelsonovega poskusa nas pa vodi precej dalj. Ze A. H. Lorentz je pri tem podrobno pregledal osnovne zakone elektromagnetnih pojavov in prišel do presenetljivega zaključka, da ti zakoni zahtevajo spremembo dolžin in časov, če se preselimo pri merjenju iz gibajočega telesa na mirujoče. Pri opazovanju gibajočega se vlakca iz mirujočega zemlje bi morali ugotoviti, da se je dolžina vlakca zmanjšala v primeri z dolžino mirujočega vlakca, vse širine in višine bi pa ostale nespremenjene. To spremembo dolžin imenujemo po odkritelju Lorentzovo kontrakcijo. Za hitrosti, ki jih poznamo v vsakdanjem življenju, v tehniki in celo pri gibanju navadnih nebesnih teles, je ta kontrakcija tako majhna, da je v splošnem sploh ne moremo zaznati, tudi z najfinišimi aparati ne. Poleg tega je ugotovil Lorentz, da se spremeni tudi hitrost potovanja časov. Toda ta zaključek se nam je zdel prehud, da bi ga vzel za pravilnega, in se zato z njim ni podrobneje bavil. Čez nekaj let je pa zagrabil vse problem znova Albert Einstein in jasno formuliral posledice Lorentzovih raziskav v posebnih ali specialni relativnostni teoriji. (Nadaljevanje)

„SLOVENSKO SLIKARSTVO V DOBI REALIZMA“

(Ob razstavi v Moderni galeriji)

Na Prešernov dan 8. februarja so se po kratkem predsedku zopet odprli razstavnih prostorih Moderne galerije v Ljubljani. Razstava slovenskega slikarstva v dobi realizma, ki jo je na spodbudo Ministrstva za znanost in kulturo LRS in ob pomoči Narodne galerije v Ljubljani priredila Moderna galerija, obsega 87 oljnatih slik. Dela bratov Subičev, Koblice, Petkovska, Ažbete in Vesela, zgodnja trih impresionistov Jame, Groharja in Sterne- na, ter umetnostno manj pomembna besedila Franke, Zmitke, Grič, Gvajc, Germ in Ogrin napolnjujejo vse sobe

Ivana Koblica: Deklica (izrez).

desne polovice. V vhodni dvorani pa so kot uvod v razstavo v ožjem smislu predstavljeni nekateri primeri našega slikarstva izpred tega časa. Tu visita zastopana s svojimi krajinami Karinger (Bohinj, Pokrajina) in Pernhart (Motiv s Save pod Smarno goro, Cerkljansko jezero), s portreti Tomine (Slikarjev oče), Longus (Slikarjeva žena) in Stroj (Mož z rdečo ovratnico), s tremi zgodnjimi slikami iz sredine sedemdesetih let Janez Subič (Romanca, Medveda, Krajina s torzom). Ze z naslovom, ki so ga priveditjeli dali taki razstavi, kakršna se jim je peč mogla izoblikovati v prekratnem roku, je nakazan del vprašanj, ki nam jih zbrano gradivo postavlja. Ako se zdi označba sv dobi realizma pre malo določna, je pa vseeno točnejša, kot bi bil morebiti naslov slovenski realizem. Ali kateri od slikarjev, ki jih tu gledamo zbrane, po vsem svojem delu zasluži ta naziv? Ni dvoma, da se nam realistično jedro posameznikov izlušči le, če odzvemamo iz njihovega dela to in ono in če marsikaj upoštevamo. Pri tem si moramo biti na jasnem o več stvareh.

Označa realizem je zelo široka. Široka tudi, če ločimo realizem oblike, snovi in vsebine. Zavedati se moramo, da je popolna odsotnost realizma v upodabljenosti nekaj nemogočega, da bi dejansko zanikavala samo bistvo le-te. Kot arhitektura prvenstveno gradi, tako upodabljalca umetnost prvenstveno upodablja. Nujni delež realizma v njej pa je možen v vseh odtenkih in vseh stopnjah tako glede na formo kot na snov in kot na čustveno miselno vrednote. Svesti pa si moramo biti tudi dejstva, da ima vsako družbeno-kulturno obdobje svoj vzor realizma v umetnosti. Njegove naloge in meje niso nikoli slučajne; diktirata jih zadnja stopnja dosežanega razvoja in preko duševne disocijacije kolektiva in posameznika vsa sodobnost.

Kar v razstavljenem gradivu najprej opazimo, je realizem po snovi. Snovni realizem se javlja že s samo pojavu portreta, krajine in žanra, torej predmetnosti, ki jih na razstavi srečujemo najpogosteje. Vsi prvi dve sta se uveljavili že prej, to nam kažejo tudi številni primeri ob vhodu razstave. V evropski upodabljalci umetnosti upodabljammo kot realistično že slikarstvo sredine 19. stoletja, da govorimo o takem tudi pri nas, in to od sedemdesetih let dalje, je vzrok ne le v razširjeni sveti, ki je postal predmet umetnikovega zanimanja in ne le v vodstvu, ki ga zaobsega zljaj omejenjene predmetnosti tudi v našem razvoju. Važno je, da se kot posledica novega, stvarnejšega odnosa do

objektov upodobitve spremeni vsa ureditelj del. Ze prvo opomeščanje je dalo našemu slikarstvu tako imenovanega Biedermeierja treznejši in v primeri z baročnim veliko skromnejši izgled. Zdjaj odpadejo zadnji ostanki romantike. Sprva prevladuje slikanje v ateljeju, slikanje v rjavkastih tonih in s črtni sencami. Prednost ima figura, najrajši pred nerazčlenjenim ozadjem. Po največkrat je samo glava — portret, ki ne prekorači značaja fiziognomične študije in nadomešča današnje fotografijo. Iz klasicizma ohranjena stroga risarska podlaga pa se prične počasi zabrisavati. Pri nas se pred tem uveljavil interior-podoba notranjine, co se tej stene razmaknejo in umetnik začne s svetlejšo paleto slikati na prostem v prvi vrsti optične pojave, stoji slikarstvo na pragu impresionizma.

Slika izraža vsebino drugače kot pisana ali govorna beseda. V podobi enega trenutka dogajanja mora izraziti vse tuda zato ta trenutek ohranja nespremenjen in ga pusti učinkovati na nas. Kot je zbirka razstave nepopolna, pa vendar vsebina razobešenih del predstavlja najboljše, kar nam je mogla dati naša slikarska umetnost v času druge polovice preteklega stoletja. Vzrokov, da to najboljši mnogokrat ne presega preproste opisa, da le redkokdaj doseže resnično izrazno silo, ki pa vedno ostane melanholična, ako ne vprav mračna, ne smemo iskati le v ožjih okvirih umetniških življenj. Malomeščanske družbenopolitične razmere tega časa s svojimi družbeničarskimi strankarskimi in osebnimi boji, v katerih pomeni Levstikova osebnost pač čisto izjemo, utesnjujejo in ponižujejo slovenskega umetnika, da mora neprestano na tujem iskati spodbud, priznanj in prostora za delo. Na Dunaju, v Münchenu in Parizu se šolajo naši slikarji, po vsej Evropi jih vodita želja po novih spoznanjih in borba za vsakdanji kruh. Domača naročila zahtevajo največ oltarne podobe, k temu komaj se portre nove počenih mešanov, njihovih svojcev ter nekaterih moč cerkve. Pozneje se temu pridružujejo po imenu žanske podobe pastirice, otrok in beraveč, katerih razstavljenca trojica — Poc. Pastirka in Moje kokoši — s svojo nazorno-spoučnok in osladno tematiko najbolj kaže zaostali okus publike, za katero so bile namenjene. Njihov pozitivnejši pendant so folklorne študije, ki najdejo v novem veku

Jurij Subič: Slikar Munkaczy v ateljeju.

nadaljevanje v delu Vesnanov, zlasti Gasparija. Najboljše, kar uzmemo na razstavi, je bilo izvršeno brez naročila. Sem spadajo drobne, pa tako sveže slike Jurija Subiča iz Normandije in sem sodi marsikatera formalno še nedovršena, pa obenem za naše slikarstvo skoraj revolucionarna podoba Petkovska, med njimi po svoji izrazni sili nedvomno najbolj pretresljiva »Doma«. In med deli, ki pomenujo tudi današnjemu gledalcu več kot le dokument o času in umetniku, je potrebno omeniti tudi nekaj Veselovih študij, Kobilčno »Branjevka« in seveda obe Jamovi — zlasti »Otroke pri južini«.

Na razstavi so zbrani slikarji zelo različnih ciljev in zmognosti. Pustimo ob strani obrtnike. Potem se nam pojavljata kot umetniško in človeško najbolj različni bitji Koblica in Petkovšek. Prva vedno prijetna, vedra, optimistična — korak za korak bolj uglajena. Izrazit talent. Drugi neprijeten, oblikovno robot in nedovršen, vedno

bolj mrk in zagrenjen. Nesrečen in genialen. Koblica žanje uspehe za življenja in povprečnemu okusu še danes najbolj ugaja. Njen jezik je emotiven in čustven, problemov pa nam ne postavlja in nas ne razburja. Petkovšek neprimarn in skoraj brezimen bolj pogine kot umre, pol stoletja zatem imamo njegovo ime večkrat v mislih kot večine njegovih srečnejših sodobnikov.

Kdor hoče dobiti jasnejšo predstavo o dobi in okolju, v katerem so te slike nastajale, naj bere spomine Vesela, Koblice, Franketa in tudi Ogrina v starejših letnikih Zbornika za umetnostno zgodovino. Najtehnije pa bo dobil v monografiji o Janezu in Juriju Subiču ter v knjižici o Jožetu Petkovšku, obeh izpod peresa pokojnega Franceta Mesesnela. Letos maja bo preteklo že pet let od njegove smrti in taka priložnost, kot je ta razstava, se močneje potrjuje zavest neadomestljive izgube, ki jo občutimo. Tudi na tem mestu je potrebno, da opozorimo na nujnost izdaje Mesesneiovih zbranih spisov. Proučevanju našega novejšega slikarstva, zlasti tega v 19. stoletju, je s svojim delom, ki se odlikuje z nefrazersko naprednostjo, znanstveno skrbnostjo in živo neposrednim načinom podajanja, izkazal težko precenljivo uslugo.

Tu pa je potrebno spregovoriti o ožji problematiki razstave slovenskega slikarstva v dobi realizma. Tudi priveditev razstave že historičnega umetnostnega gradiva lahko pomeni dragocen znanstven prispevek in še večjo zadevno vzpodbudo. Vrsta okolnosti pa v primeru razstave v Moderni galeriji zmanjšuje i ože strokovni pomen te razstave i njeno drugo pomembno vlogo: splošnozgodnji, propagandni in estetski moment. Najprej in predvsem je bil rok priprave razstave prekratek. Skušnje so pokazale, da je v teku enega meseca težko postaviti razstave še živčnih umetnikov, ki sami pač najbolje poznajo svoj material. Koliko težje je postaviti razstavo večjega števila že zgodovinskih slikarjev, če to otežkočajo še mnogi drugi oziroma naloge. Prvič: Tudi v kolikor so bila dela že razstavljena in so v tem v zvezi morebitni znani celo nekdanji lastniki, so se slednji zlasti v zadnjem desetletju tako živahno menjavali, da je evidenca nahajališč manj kot nezadostna. Drugič: Z izjemo del Petkovska in Subičev, katere je inventariziral dr. Mesesnel, nimamo

tehničnem pogledu je sam po sebi umeven postulat: popravilo okvar in najnujnejša restavracija poškodovanih, zamarnjenih in preslikanih platen pred razstavo. — Vse to še zdaleka niso vsi momenti, ampak le nekaj najvažnejših, kot jih narekuje vsaka dostojna ureditev umetnostnozgodovinske razstave. Vzgojnoprosvetna plat je z znanstveno neločljivo povezana. V mnogem sele uspešno reševanje slednje omogoča, da se ji lahko koristno posvetimo. Predvsem je tu nujno, da je širša javnost zainteresirana za razstavo že med pripravami in tako že pred otvoritvijo vsaj nekoliko pripravljena. Ako iz objektivnih vzrokov se nimamo niti približno točnega topografskega inventarja spremakljivih spomenikov, bo tudi edino na ta način možno dobiti že tako rekoč izgubljeni material, pri čemer z gotovostjo lahko računamo tudi na vesela preseženja. Deloma se obstoja bojazen s strani lastnikov umetnostnozgodovinskega gradiva, da ga izgube, ali da se jim pri posojanju pokvari. Skrb za umetnine je več kot upravičena, toda ne izključuje razumevanja za občeljudske kulturne potrebe, razumevanja, ki se danes nikjer v kulturnem svetu ne ustavlja več ob vprašanju posojanja in poplavljanja za znanstvene potrebe. Umetnine so danes zaščitene in zavarovane, tudi če so v privatni lasti. Toda ljudska oblast mora jamčiti le za znane spomenike, ne pa za nezane.

Ako upoštevamo čudovito kratko pripravo, se ne smemo čuditi, če nekatera dela pogrešamo, če so slike z redkimi izjemami v bolj ali manj slabem stanju in zanikro uokvirjene, če je končno vz zadnji sapic izdani katalog nepopoln (kar se znanstvene porabe tiče, primerjaj s poprej omejenimi, glede avzvojnca strani: tekst dr. Cankarja bo široko občinstvo s pridom bralo, pri tem pa ne bo odveč, če ugotovimo, da bi danes in pri tako važni priložnosti želelo tudi konkretnejših napolit k posameznim umetnikom in njihovim delom. Potrebno je razumeti, da so posetniki dragocene Steletove knjige »Slovenski slikarji zelo redki in da ni na trgu nobene zadevne literature). V takem roku postavljeni razstavi je vse te pomankljivosti težko očitati. Prej bi morali priveditevjem čestitati k uspehu...

Za bodoče je to nauk. Na eni strani bo nujno potrebno napraviti plan tak pomembnih historičnih razstav ter jih pripravljati že leto dni naprej — to je minimum, na drugi strani bo potrebno posvečati skrb tudi takim, ki navidez nepomembnim in formalnim malenkostim, kot so poimenovanja umetnin (pri nas za vsako razstavo in za vsako publikacijo drugačna), datacije, v tehničnem oziru pa last not least, kurjava prostorov, sedeži za obiskovalce in preurejanje prostorov s premičnimi stenami. Te in druge potrebe kličejo po kadru strokovnjakov. Kader umetnostnih zgodovinarjev se množi z mladimi močmi, ki imajo dovolj volje za delo, a morali bodo dobiti priložnost in pomoč tudi za potreban ustrežajoče nadaljnje izpopolnjevanje. Dvoje potrebujemo v našem umetnostnem življenju: živahen tempo in smotno dviganje kvalitete. Ni nujno, da bi eno trpelo na račun drugega!

L. Menše.

tehnolnem pogledu je sam po sebi umeven postulat: popravilo okvar in najnujnejša restavracija poškodovanih, zamarnjenih in preslikanih platen pred razstavo. — Vse to še zdaleka niso vsi momenti, ampak le nekaj najvažnejših, kot jih narekuje vsaka dostojna ureditev umetnostnozgodovinske razstave. Vzgojnoprosvetna plat je z znanstveno neločljivo povezana. V mnogem sele uspešno reševanje slednje omogoča, da se ji lahko koristno posvetimo. Predvsem je tu nujno, da je širša javnost zainteresirana za razstavo že med pripravami in tako že pred otvoritvijo vsaj nekoliko pripravljena. Ako iz objektivnih vzrokov se nimamo niti približno točnega topografskega inventarja spremakljivih spomenikov, bo tudi edino na ta način možno dobiti že tako rekoč izgubljeni material, pri čemer z gotovostjo lahko računamo tudi na vesela preseženja. Deloma se obstoja bojazen s strani lastnikov umetnostnozgodovinskega gradiva, da ga izgube, ali da se jim pri posojanju pokvari. Skrb za umetnine je več kot upravičena, toda ne izključuje razumevanja za občeljudske kulturne potrebe, razumevanja, ki se danes nikjer v kulturnem svetu ne ustavlja več ob vprašanju posojanja in poplavljanja za znanstvene potrebe. Umetnine so danes zaščitene in zavarovane, tudi če so v privatni lasti. Toda ljudska oblast mora jamčiti le za znane spomenike, ne pa za nezane.

Dve zmagi odbojkašev Partizana v Franciji

Odbojkaško moštvo Partizan iz Beograda se je večraj pomerilo v Bordeaux s klubom Jouillene in zmagal z rezultatom 3:2 (13:15, 14:12, 15:11, 11:15 in 18:16). V povratni tekmi pa je Partizan zmagal z rezultatom 3:0 (15:4, 15:11, 15:13).

BOKS

Metalac (Z) : Polet (Mbr) 12:4

Okoli 2000 gledalcev je v soboto v Mariboru prisotovalo borbam v boksu, kjer so se pomerili člani zagrebškega Metalaca in mariborskega Poleta. Gostje so zmagali z rezultatom 12:4. — Posamezne borbe so se končale takole:

V mušji kategoriji je Igrac (M) premagal Gomzeja (P) s K. o. V buntam je zmagal Tancer (M) nad Petričem s K. o. V peresno lahki in lahki kategoriji sta po točkah zmagala Mariborčana Furlan in Pukišč. V vseh ostalih borbah so zmagali gostje. Zlatič je premagal Fabjana, Meič Petričica, Regent Blasa, Komorski pa Kovačiča.

Sabljaške tekme v Mariboru

Preteklo soboto in nedeljo so se v Mariboru sabljači domačega Poleta pomerili s tekmovalci zagrebške Lokomotive in Proleterja iz Zrenjanina. Sabljači so tekmovali v meču floretu in sablji. Borbe so se končale z naslednjimi rezultati: Lokomotiva : Polet: floret — 11:5, sablja — 11:5, meč — 8:5,7:5. Proleter : Polet: floret — 12:4, sablja — 6:3, meč 7:9. Članice Poleta in Proleterja so se borile samo v floretu. Zmagal je Proleter z rezultatom 10:6. Mladinci Poleta so premagali nasprotnike iz Zrenjanina 11:5, mladinke iz Maribora pa so izgubile proti Proleterju 8:1.

V poljanskem okraju imajo 970 strelcev

V poljanskem okraju imajo strelske družine 970 članov. To so ustanovile v Spitaliču, v tovarni Impol v Slov. Bistrici, v Ločah, Laporju, Smarju in Rogaski Slatici. Pripravljalni odbori pa so v 4 krajih. Najboljši strelski družini sta v tovarni Impol in v partizanskem kraju Spitalič. Družina v Impolu ima 115 članov. Zelo aktivni so v industrijski metalurški šoli v Slov. Bistrici in v industrijski steklarski šoli v Rogaski Slatici. Glavni problem v razmahu strelstva v poljanskem okraju so pomanjkanje strokovnega kadra in malokalibrskih pušk, ki bi omogočile bolj množično vključitev mladine v strelske družine.

Drobne zanimivosti

Rokometna zveza Slovenije priredi v Ljubljani od 15. do 27. II. tečaj za rokometaške sodnike. Tečaj bo vsak ponedeljek, sredo in petek od 19. — 21. v I. gimnaziji (Vegova ul.) Tečaj se začne v sredo 15. II. Rokometarji in prijatelji rokometna naj prisostvovalci tečaja v čim večjem številu. Konec preteklega meseca je bil ustanovni občni zbor FA Gospištevje in turizma, ki je pokazal, da se naši prostolince premalo zavedajo, kako važna je fizikalna zdravja, saj se je obnova zboru udeležilo manj ko 100 članov, čeprav jih je v Ljubljani 1800.

V nedeljo je bil končan kongres črnogorske fizikalne zveze na katerem so za dosedanje uspehe pri delu nagradili 21 fizikalnih organizacij ter 14 najboljših črnogorskih fizikalnihkov. Pravitako je kongres odpravil 6 organizacij in 21 fizikalnikov. Na svetovnem prvenstvu v vožnji z bob sankami (četverec) v Cortini D'Ampezzo so bili doseženi naslednji rezultati: 1. Danham (ZDA), 2. Feierabend (Švica), 3. Kapul (Švica). V Beogradu bodo zgradili plavalni bazen, ki bo ustrezal olimpijskim merilom 60x20 m. Tisto so sklenili na skupščini Plavalne zveze Srbije.

Ureje uredniški odbor Odgovorno urednik Cene Kranjc Uredništvo in uprava Ljubljana Knaflijeva ulica 5 telefon 55-22 do 55-25, telefon uprave za ljubljanske naročnike 38-96, za naročnike izven Ljubljane 38-32, telefon oglašnega oddelka šte. 38-96 Tekoči račun pri Narodni banki Ljubljana 6.90661.1 Viskarna »Slovenskega poročevalca« — Poštna plačana v gotovini

Polda, Klančnik in Razinger na tekmah v Ameriki

V Salisburiju je bilo preteklo nedeljo veliko mednarodno smučarsko tekmovalje za prvenstvo države Connecticut (ZDA). V smučarskih skokih na 60 m skakalnici sta poleg tekmovalcev iz Norveške, Švedske in Kanade sodelovala tudi Jugoslovana Janez Polda in Karel Klančnik. Nastopilo je 54 skakalcev. Prvo mesto je osvojil Norvežan Mohn z 225,7 točke. Drugi je bil Lindgren 223,6 točke, 3. Evert Karlsson

220,7 točke, 4. Holmström (vsi Svedska) 217, 5. Slattvik (Norveška) 210,2 točke, 6. Polda (FLRJ) 207,2 točke, 11. Klančnik (FLRJ) 196,9 točke.

Hkrati je bilo tudi tekmovalje v smučarskem teku na 16,8 km dolgi progi. Prvo mesto je osvojil Norvežan Gjermundshaug v času 1:06:33 ure. — Jugoslovanski tekmovalc Tone Razinger je prispel peti na cilj, v času 1:20:07 ure.

Zanimive tekme v Mežici

Ob zaključku prvega koroskega smučarskega tedna so preteklo nedeljo v Mežici izročili svojem namenu zličnico in izvedli tekmovalje v veslslalomu ter smučarskih skokih na novo vzgojeni 45 m skakalnici. Zličnica je došla 410 m; podaljšali jo bodo še za 300 m. Skakalnico so zgradili domači fizikalurniki s prostovoljnimi delom po načrtu inž. Bloudka. Proga za veslalom je bila dolga 500 m z vislalsko razliko 180 m. Tekmovalo je 39

Prvenstvo ljubljanske univerze

V nedeljo 19. in 20. II. m. bo v Kranjski gori prvenstvo ljubljanske univerze v smučanju. V nedeljo bodo tekmovali v smuku, slalomu in petrolnem teku, v ponedeljek bo tek na 12 km za moške, za ženske pa veslalom in tek na 5 km.

Posamezni referenti naj prijavijo svoja moštva najpozneje do petka 17. II. m. na UK LMS od 12. do 14. ure. Število tekmovalcev je neomejeno. — Prijavijo se lahko tudi posamezniki.

S šahovskega dvoboja Jugoslavija : ZDA

V. DESKA I. KOLO
Beli: Ulvestad Crni: Vidmar ml. KATALONSKA IGRA

1. g4 Sf6 2. Sf3 d5 3. c4 e6 4. Sc3 Le7 5. g3. Beli preide v katalonsko varianto danskega gambita.

5. ... 0 — 0 6. Lg2 Sbd 7. Db3. Navadno igrajo Dc2 s pripravo e4. 7. ... c6 8. cd5?

Poteza je neločljiva, ker se beli odpuveduje vzdrževanja napetosti v sredici. S to potezo je beli ojašal razv. črni je izmenil samo na času.

10. ... Tfe8 II. Tfd1. Varstvo nad kmetom d4 prevzame trdnjava. Beli hoče imeti skakača na 13. vobodnega.

11. ... Sf8 12. Se5 Sg 4. Mgnena skakača na e4 hoče črni zamajati, pa tudi lovec c8 mora v trdnjavo. Beli hoče imeti skakača na g4. sledilo bi Lg 4 in Se6 z dobro igro.

13. Sa4 Dd8 Lg 4 e 4. Poteza je dvozna. Beli sicer dobi nekaj napada, a za ceno slabega kmeta d 4.

14. ... de4: 15. Le4: Se5: Tu bi mogel igrati črni Sf6 z namenom, da napade osamljenega kmeta na e4.

16. de5: Da5 17. f4 Lg4 18. Tt1 Lh3 19. Ld2 Lh4. 20. Lb4: Dd4: 21. Tfe1. Grozilo je f6.

21. (?) ... Tad8 22. Sc3 f6 23. ef6: 24. Lh4: 24. Khl Df6: 24. Ld7: +!

24. Ne gre Sh7: zaradi Dg6+! 24. ... Kd7 25. Te3: Te6: 26. Ld3. Potrebno je bilo Le4, da krije nevarno diagonalno h1—e4.

28. ... b5 29. Kg2 (?) Izguba tempa. Beli bi moral igrati Lf5. Lh5: 30. Df2 z dobro igro.

29. ... Te3: 30. Lh5 Lh5. Črni ne sme meniti važnega lovca. 31. a3, a5: 32. Tf2, b4. Beli se je že znašel v težkem položaju.

33. ab4: ab4: 34. Td2? Ugodna napaka! 34. ... Lf3+! 35. Kh3. Irsihjen Ker na Kf1 sledi Tel+Kel in Dd1 mat. Beli krajaj se je znašel v matni mreži.

35. ... Dc4 36. Sa4 Dg8. Proti groznji Dd8 ni obrambe. 37. Kh4, Dh8+ 38. Lh7, Le4. Beli se vda. Omomba: ing. Boris Sikošek.

Alphonse Daudet
TARTARIN
Novi čim V PLANINAH
taraskonskega junaka ROMAN

34
»Smentana reč — mu pravi nato — ne vem, kaj ste storili in čemu z vami tako strogo ravnao...
— Hoč našiz nega, jaz tudi nie ne vem, odvrne s polnimi usti Tartarin.
— Prav gotovo je, da niste videti slab človek in da bi ubogega rodbinskega očeta nikakor ne mogli ovirati, če bi si hotel služiti kruh, ali ne? ... No vidite! ... Zgoraj čaka družba, ki si hoče ogledati Bonnavardovo temnico... Ko hi mi hoteli obljubiti, da ostanete mirni in je ne poskusite popihati! ...
Dobri Tartarin se je obvezal s prisego in pet minut kasneje je že videl polno ječo starih znancev z Rigikulma in iz Tellestuarie, čenca Schwanthalera, duševno revo Astier-Réhuja, člana kluba Jockey z nečakinja (hm!hm!) in sploh vse potovalce s Cookovo krožno vožnjo. Nesrečneza je bil arap, bal se je, da ga ne spoznajo, in se je skrivaj za siebre; odmikal se je in odtegal, čim se mu je približala skupina potnikov in pred njo vratar, ki je začel z bolestanim glasom svoje besedice. »Tu je nesrečni Bonnavard...«
Pomnil so se počasi naprej, mudile so jih namreč razprave obeh nenehno se pričujočih učenjakov, vsak čas pripravljenih, da si skočita v lase; eden je vihnil

skladni stol in drugi potno torbo, oba v pošastnih držah, ki jih je somrak podaljševal na obokih.
Ker se je Tartarin le preveč umikal, je bil že čisto blizu dosmrtno luknje, črnega, v tla vgreznjenega vodnjaka, iz katerega je dihal močvirni in ledeni vzduh po mlinskih stoletjih. Prestrašen obstane, potopev v kot in si pokrrije oči s cepico; toda važni zidni soliter je nanj

učinkoval; nenadoma kihne tako strahotno, da potniki odskočijo in so seveda nanj opozorjeni.
»Glejte Bonnavarda!...« vzklizne drzna mala Parizanka s klobukom izza Direktorija!, ki jo je predstavljal gospod iz kluba Jockey za nečakinja.
Taraskonec se ni dal ugnati v kozji rog.
»Lejte, res je čedna ta dosmrtna ječa...« pravi z najbolj naravnim glasom, kakor bi si tudi on za kratek čas ogledoval ječo, in se pomeša med druge popotnike, ki so se vsi namahali, ko so spoznali rigikulmskega planca, pobudnika slovitega plesa.
»Hoč, hespūt... blesati, blesati!...« Predenj se postavi norčava tenja male, pripravne Schwanthalera, ki jo je res imelo, da bi zaplesala. Do plesa mu je moralo biti res mnogo! Ne vedoč tedaj, kako bi se otresel strastne ženice, ji pomoli roko, ji zelo vladujo pokaže svojo ječo, obroč, na katerega so prikovali jettnikovo verigo in sied korakov na kamnatih ploščicah okoli istega stebra, ki jo je sčasoma vdolbel; in ko ga je dobra gospa postušala, kako nepriljudno je govoril, ni mogla nikakor stiliti, da jo vodi človek, ki je tudi državni jettnik, žrtev človeške krivčnosti in hudobe. Pač pa je bil strasen odhod, ko se je nesrečni Bonnavard, spremivši svojo ple-salko do vrat, s svetovnjaškim smehljajem poslovil: »Ne, hvala... Ostanem se malo.« Nato je pozdravil; in jettnikar, ki je nanj prezal, je na veliko osupljenje vseh zspri in zapahnil vrata.
Kakšna sramota! Nesrečnež se je v tesnobni znojil, ko je poslušal vzklizke odhajajočih popotnikov. Na srečo se ta muka tisti dan ni več ponovila. Zastran slabega vremena ni bilo obiskov. Strašen veter je pritisnil v stare deske, da so se dvigale iz dosmrtnih ječ tožbe, kakor da so žrtve slabo pokopane; jezero, ki ga je luknjačal dež, je pljusalo in udarjalo ob zidovje vse do predinoh, da je obziravalo celo jettnika. Presideckoma se je oglašil parniški zvonec, začopotala so kolesa v vodi in tako poselga v razmišljanje ubogega Tartarina; medtem pa je

legal siv in mračen večer v ječo, kateri je bilo podoba, da se veča.
Čemu so ga vendar prišli in zaprli v ta nesrečni kraj? Morda Toplikar... volivna spelnica v zadnji uri? Ali pa je bila morda obvesčena o njegovih neprevdih besedah in o njegovi zvezi s Sonjo ruska policija, ki zahteva sedaj njegovo izročitev?... Ze prav, čemu so pa potem prišli odposlanec?... Kaj morejo očitati tem nesrečnem, katerih zheganost in obup si predstavlja, dasti niso, kakor on, v Bonnavardovi ječi, pod temi oboki s stisnjenimi kamni, po katerih svlgajo ponči ogromne podgane, ščurki in tihotni pajki z rahlo tipajocimi in nakaznimi nogami.
Zdaj pa poglejte, ljudje božji, kaj zmore čista vest! Kaj podgane, mraz in pajki! V vsej groznotnosti državne ječe s samimi mučeniškimi sencami je premagal velikega

Tartarina trden in glasen sponec z zgrpniti usti in stisnjenimi pesimi, kakršnega je spal med nebom in prepadi v koči Planinskega društva. Zjutraj, ko ga je poklical ječar, je mislil, da se sanja.